

De provincies

Historisch

Voor het ontstaan van de moderne gecentraliseerde staten, kende men graafschappen (bv. Vlaanderen), hertogdommen (bv. Brabant), prinsbisdommen (bv. Luik) enz.

Toen onze gewesten tot Frankrijk behoorden (1794-1815), werd een zeer gecentraliseerd bestuur ingesteld. Het Franse bewind deelde onze gewesten in negen departementen in, de voorlopers van de provincies. Die hadden echter geen eigen beslissingsmacht.

Het Nederlandse bewind (1815-1830) vormde de departementen om tot provincies, met bepaalde eigen bevoegdheden.

In 1830 trok de Belgische grondwetgever deze lijn door en gaf de provincies een algemene bevoegdheid voor provinciale aangelegenheden.

Gaandeweg, mede door het ontstaan van nieuwe bestuursniveaus zoals de gewesten en de gemeenschappen, verloren de provincies aan belang.

De provincie kan initiatieven nemen in elke aangelegenheid die ze van provinciaal belang acht en die niet tot de bevoegdheid behoort van een ander bestuursniveau.

Tien provincies

België telt tien provincies¹:

In het Vlaamse Gewest

- Antwerpen (hoofdstad: Antwerpen)
- Limburg (Hasselt)
- Oost-Vlaanderen (Gent)
- West-Vlaanderen (Brugge)
- Vlaams-Brabant (Leuven)

In het Waalse Gewest

- Henegouwen (Bergen)
- Luik (Luik)
- Luxemburg (Aarlen)
- Namen (Namen)
- Waals-Brabant (Waver)

Het arrondissement Brussel-Hoofdstad behoort tot geen enkele provincie. De provinciale taken worden er voornamelijk geregeld door de instellingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en door de Vlaamse, de Franse of de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissies (zie infofiche 26).

¹ Op 1 januari 1995 werd de provincie Brabant gesplitst in een Vlaamse en een Waalse provincie.

Gewestelijke bevoegdheid...

Bij de staatshervorming van 2001 werd de bevoegdheid over de provinciale instellingen (en andere ondergeschikte besturen) naar de gewesten overgeheveld.

De gewesten kunnen de bestaande wetgeving (Provinciewet van 30 april 1836 ...) opheffen, aanvullen, wijzigen of vervangen. Dat is intussen ook gebeurd.

- In het Vlaamse Gewest is het Provinciedecreet van 9 december 2005 van toepassing.
- Het Waalse Gewest heeft de provinciale wetgeving in het Wetboek van de plaatselijke democratie en decentralisatie ondergebracht.

Het wettelijke kader in de gewesten is nu nog vrij gelijklopend, maar de kans bestaat dat dit verandert.

...en toch niet helemaal

Op het principe van de bevoegdheid van de gewesten bestaan enkele uitzonderingen. In sommige gevallen is de federale staat immers nog bevoegd.

De gewesten zijn bijvoorbeeld maar bevoegd voor de benoeming van de provinciegouverneurs, mits de federale Ministerraad daarover een eensluitend advies geeft. Ook de regeling over de vicegouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad en over de adjunct van de gouverneur van de provincie Vlaams-Brabant blijft een federale bevoegdheid.

De provinciale organen

De gewesten zijn bevoegd voor de samenstelling, de bevoegdheden en de werking van de provinciale organen.

Tot nu toe hebben alle provincies een eigen wetgevend en uitvoerend orgaan:

- De provincieraad is het wetgevende orgaan; de leden van de provincieraad worden voor zes jaar verkozen.
- De "deputatie" (in de Vlaamse provincies) of het "collège provincial" (in de Waalse provincies) is het uitvoerende orgaan.

De provinciegouverneur

» Benoeming

De gouverneur wordt voor onbepaalde tijd benoemd door de gewestregering na eensluitend advies van de federale Ministerraad. Hij heeft specifieke bevoegdheden, onder meer als vertegenwoordiger van het centrale bestuur.

» Vicegouverneur van Brussel

In het administratief arrondissement van Brussel-Hoofdstad werd de functie van gouverneur afgeschaft bij de wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de zesde Staatshervorming inzake de aangelegenheden bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Er is wel een vicegouverneur, die benoemd wordt door de gewestregering na eensluitend advies van de federale Ministerraad. Hij moet blijk geven van een grondige kennis van het Nederlands en het Frans en ziet toe op de naleving van de taalwetgeving in Brussel.

» Adjunct van de gouverneur van de provincie Vlaams-Brabant

Deze wordt benoemd door de Vlaamse regering, na eensluitend advies van de federale Ministerraad. Hij moet blijk geven van een grondige kennis van het Nederlands en het Frans. Hij ziet toe op de naleving van de taalwetgeving in de randgemeenten van de provincie Vlaams-Brabant.